

NEWSLETTER

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Stanislava Janáčková: **Proč je najednou všechno dražší**

Otázka IVK: Čeká nás období vysoké inflace, nebo jde o dočasný výkyv, jak tvrdí ČNB? (J. Weigl, E. Zamrazilová, K. Dyba, A. Michl, V. Pikora, P. Mach, M. Hampl, D. Stroukal, M. Singer, L. Kovanda, M. Ševčík, R. Češka, M. Slaný, P. Ryska)

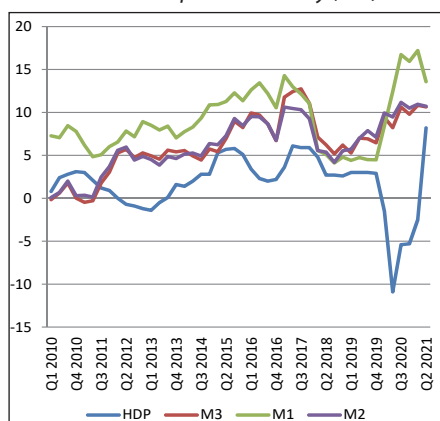
Filip Šebesta: **Piráti pro euro kvůli rozpočtové odpovědnosti. Nižší úroky ale spíš posílí chuť k zadlužování**

Ladislav Jakl: **Turów. Dva se perou, třetí se směje**

ZÁŘIJOVÝ GRAF IVK

Měnová expanze v ČR

Růst HDP a peněžní zásoby (v %)

Zdroj dat: databáze ARAD ČNB, 2021

Pozn.: meziroční změny, čtvrtletní data, HDP sezónně očištěno

Institut Václava Klause o.p.s.

Šárecká 29

160 00 Praha 6

e-mail: office@institutvk.cz

www.institutvk.cz

IVK – Newsletter

Institutu Václava Klause

Registrace MK ČR E 11024

Periodicita: měsíčník

Datum vydání: 29. 9. 2021

Proč je najednou všechno dražší

Stanislava Janáčková
ekonomka, externí
spolupracovnice IVK

Po covidovém zabrzdění začaly vyspělé ekonomiky znovu růst, ale do života lidí po delší době opět vstoupila hrozba vysoké inflace. Zdražuje všechno od potravin přes energie až po stavební materiál, vůbec už nemluvě o cenách domů a bytů. U nás se očekává do konce roku inflace až 4%, v eurozóně dosáhla v srpnu 3%, přičemž energie zdražily o 15,4%, v Německu za srpen inflace činí 3,4%. Co se to s cenovou hladinou děje?

Centrální banka a vláda vzbuzují dojem, že jde o dočasný jev, způsobený hlavně vnějšími faktory. Tak tomu ale není.

Z debat politických stran se přitom zdá, jako by u nás inflace nebyla vážným problémem. Centrální banka a vláda vzbuzují dojem, že jde o dočasný jev, způsobený hlavně vnějšími faktory. Tak tomu ale není. Obě instituce mají na nepříznivém cenovém vývoji svůj nemalý podíl.

Když po finanční krizi velké centrální banky co nejvíce snížily úrokové sazby a začaly nalévat do ekonomiky peníze, Česká národní banka se přidala. Snížila úroky k nule a kvůli fixaci kurzu koruny v období listopad 2013 – duben 2017 „vytiskla“ 2 090 mld. nových peněz, jež z velké části skončily v českých bankách. Tento obrovský

Kvůli záporným reálným úrokům značná část střadatelů dodnes vidí ve spekulaci na růst cen nemovitostí jedinou racionální strategii.

měnový impulz nevyvolal žádnou velkou investiční a růstovou vlnu. Peníze zůstávaly ležet v bankách, nebo se přelily do spekulativních finančních operací. Inflace měřená spotřebitelskými cenami nerostla, ale nafoukly se cenové bubliny na akciových a realitních trzích. Kvůli záporným reálným úrokům značná část střadatelů dodnes vidí ve spekulaci na růst cen nemovitostí jedi-

nou racionální strategii. Očekávaný růst cen stimuluje poptávku, ta při nedostatku nabídky stimuluje další růst cen – a cenová spirála se roztáčí. Zde jsou kořeny zdražování domů a bytů a enormních problémů

Pokud jde o roli vlády, ta současná, pod vlivem ČSSD, od počátku inklinovala k „rozdávací“ strategii, bez ohledu na rozpočtové dopady a na možný proinflační impuls. Potom přišel covid...

s dostupností bydlení pro mladé rodiny. ČNB však ceny nemovitostí neřeší. V rámci svého mandátu řeší jen vývoj ostatních cen – pomalým zvyšováním úroků, které se (zatím?) nepromítá do úroků z úspor. ▶

EDITORIAL

Inflace. Toto slovo ve druhé polovině září obsadilo velkou část předvolebního veřejného prostoru. Je i hlavním tématem zářijového čísla Newsletteru. Obsírně se jí v úvodním textu věnuje Stanislava Janáčková. Za významné ve vztahu k budoucímu růstu cen považuje mimo jiné důsledky přijetí Zeleného údělu. „Ve statistikách se budoucí zelenou inflaci možná podaří skrýt a růst cen vykázat jako „růst ekologické kvality“. Nic to však nemění na faktu, že pokud se Zelenému údělu nevzepřeme, čeká nás krušná budoucnost, proti které je dnešní zdražování jen malou ochutnávkou,“ píše.

Další respondenti se pak k tématu vyjadřují v rozsáhlé anketní otázce. Ptáme se v ní, zda nás čeká delší období vysoké inflace, nebo zda jde jen o dočasný výkyv. Mezi autory panuje vesměs shoda na původu současného růstu cen – uvolněná měnová politika, fiskální expanze, covidová kontrakce nabídky a následná postcovidová obnova, Zelený úděl – i když každý dává jednotlivým příčinám různou váhu. Podle toho pak také vypadá jejich odhad budoucího vývoje.

Ve druhé polovině Newsletteru si můžete přečíst o záměru Pirátů nastoupit cestu k přijetí eura avizovaném v jejich předvolebním programu. Tvrdí v něm, že vstup do evropského mechanismu ▶

(Pokračování ze strany 1)

směnných kurzů nám díky nižším úrokům výrazně pomůže s konsolidací našeho obřího covidového dluhu. Příklady nejen z eurozóny ale ukazují, že je tomu spíše naopak.

V závěru pak přinášíme komentář Ladislava Jakla k aktuálnímu sporu mezi Českou republikou a Polskem o hnědohuhelný důl Turów. Kdo z tohoto sporu nakonec „vytěží“ nejvíc?

Filip Šebesta

Pokud jde o roli vlády, ta současná, pod vlivem ČSSD, od počátku inklinovala k „rozdávací“ strategii, bez ohledu na rozpočtové dopady a na možný proinflační impuls. Potom přišel covid a covidová opatření vlády. Nucené uzavírání většiny služeb a omezování řady výrob – přičemž

Po odeznění nehorší covidové vlny se zadržena potenciální poptávka rychle začala měnit v poptávku reálnou, a mezera mezi poptávkou a nabídkou se projevila v růstu cen.

vláda dotovala firmy, aby platily své zaměstnance přesto, že nic nevyráběli. Vláda, navíc ke zvýšení minimální mzdy, také zvyšovala platy ve veřejném sektoru a odměny zdravotníků a dalších bojovníků v proticovidové linii. To vše představovalo mohutný fiskální impuls a vytvořilo potenciální poptávku, proti které se v příškrčené ekonomice nevytvářela adekvátní nabídka zboží a služeb. Úspory domácností vzrostly o 400 mld. korun. Po odeznění nehorší covidové vlny – a obnovení některých svobod – se zadržena potenciální poptávka

V letošním druhém čtvrtletí se nominální mzdy meziročně zvýšily o 11,3 %. I v reálném vyjádření je to další silný proinflační impuls.

rychle začala měnit v poptávku reálnou, a mezera mezi poptávkou a nabídkou se projevila v růstu cen. Dohnat nabídku se nedaří zčásti proto, že firmy díky mzdovým dotacím zůstaly v předcovidové struktuře, zatímco struktura poptávky se vlivem covidu i tokem času nutně proměnila. Zejména se však propadl již dříve napjatý pracovní trh: chybí dovážená pracovní síla, a mnozí zaměstnanci dočasně placení za „nepráci“ (nebo pracující online z chalup či od moře) si na to zvykli a přestali v pravidelné práci spatřovat přirozenou a nutnou podmínku své existence. V reakci na nedostatek pracovních sil firmy zvyšovaly a zvyšují mzdy. V letošním druhém čtvrtletí se nominální mzdy meziročně zvýšily o 11,3 %. I v reálném vyjádření je to další silný proinflační impuls.

Velmi významným inflačním faktorem, který je skutečně možno označit převážně za vnější, je „covidové“ zpřetrhání vnitřních, ale hlavně mezinárodních dodavatelských řetězců a řetězců dopravních. Dopad na dopravní náklady je obrovský a nedostupnost subdodávek fatální. Auta se nevyrábějí kvůli jednomu chybějícímu čipu, který se dříve běžně dovážel z druhého konce světa. Tento problém (nechtěný výsledek předchozích dekád „globalizace“) neodezní tak rychle, jak někteří analytici doufají. Přínejmenším proto ne, že protipandemická opatření v řadě zemí světa stále trvají.

Žádná z politických stran nepředkládá věrohodnou strategii nápravy enormních vládních dluhů.

Bez ohledu na celkovou situaci v ČR fiskální impuls, včetně růstu mezd, nyní neúspěšně pokračuje vlivem blížících se voleb. A žádná z politických stran nepředkládá věrohodnou strategii nápravy enormních vládních dluhů. Pro rok 2022 se vláda chystá předložit rozpočet s deficitem kolem 376 miliard korun. Je velkou otázkou, zda se ekonomika zdvihne natolik, aby tento fiskální impuls strávila bez dalšího růstu inflace. A pokud bude pokračovat snaha

Pokud se Zelenému údělu nevezpřeme, čeká nás krušná budoucnost, proti které je dnešní zdražování jen malou ochutnávkou.

ČNB brzdit inflaci vyššími úrokovými sazbami, nemusí se to líbit budoucí vládě, která bude potřebovat levně refinancovat svůj dluh. Inflace naopak může vládě hrát do ruky – zvyšuje jí nominální daňové příjmy, a své dluhy může splácet znehodnocenými penězi.

A přidává se další, ještě daleko hrozivější faktor – tak zvaný „Zelený úděl“ neboli strategie Evropské komise k údajné záchrance planety před globálním oteplováním.

Zelené regulace mají zahrnout všechny sektory výroby a služeb včetně zemědělství, a ve výsledku zdraží vše od energií přes automobily až po potraviny.

Veřejnosti, strašené predikcemi blízkých podnebních katastrof, má být vnucen plán, který je nejen nepotřebný a nereálný, ale ekonomicky zhoubný. Ve skutečnosti jde o to, aby přirozený tržní vývoj byl v celé EU ještě mnohonásobně více než dnes nahrazen regulační aktivitou vlád, a především Evropské komise. Zelené regulace mají zahrnout všechny sektory výroby a služeb včetně zemědělství, a ve výsledku zdraží vše od energií přes automobily až po po-

traviny. Levnější „neekologické“ zboží se jednoduše zakáže, aby spotřebitel neměl svobodnou volbu a musel si kupovat dražší „zelené“ varianty výrobků a služeb. Nebo aby se bez některých věcí prostě musel obejít, přestože mu tím klesne životní úro-

Řada dnes běžných výrobků včetně nových automobilů se při plánovaných regulacích v budoucnu stane cenově nedostupnými pro nižší a střední vrstvy společnosti.

veň. Řada dnes běžných výrobků včetně nových automobilů se při plánovaných regulacích v budoucnu stane cenově nedostupnými pro nižší a střední vrstvy společnosti. Některé části Zeleného údělu jsou přitom zcela utopické a technicky neproveditelné – jako například rychlý přechod k elektroautům. V energiích se zdražováním emisních povolenek mají vynutit šibeniční termíny odchodu od uhlí, aniž bychom věděli, čím ho nahradíme, jaké budou náklady a jaké další zdražení (s průsakem do všech dalších odvětví!) to přinese. V zemědělství, kvůli reformě společné zemědělské politiky a strategiím typu „Z farmy na vidličku“ či „Biodiverzita 2030“, hrozí nejen strmý růst cen potravin, ale i výrazný vynucený pokles produkční schopnosti našich zemědělců a růst závislosti na dovezených potravin.

Ve statistikách se budoucí zelenou inflaci možná podaří skrýt a růst cen vykázat jako „růst ekologické kvality“.

Dříve než byly zelené strategie odsouhlaseny členskými zeměmi, prosazují se již, bohužel, do dlouhodobého rozhodování firem. Mnohé mají z budoucnosti obavy a zdržují investice, další však rády naskakují na vidinu vládních dotací a prakticky zaručeného odbytu pro své nové, „ekologické“ výrobky. Ve statistikách se budoucí zelenou inflaci možná podaří skrýt a růst cen vykázat jako „růst ekologické kvality“. Nic to však nemění na faktu, že pokud se Zelenému údělu nevezpřeme, čeká nás krušná budoucnost, proti které je dnešní zdražování jen malou ochutnávkou. Nemluvě o tom, že zelené regulace budou znamenat tak silný útlak volného fungování trhu, že výsledný pokles celkové efektivnosti evropské ekonomiky dále prohloubí dlouhodobé zaostávání Evropy za zbytkem světa. Bohužel, vše nasvědčuje tomu, že si tyto hrozby naše politická reprezentace – vládní i opoziční – vůbec neuvědomuje, nebo se jimi nehodlá zabývat.

Publikováno v MF Dnes, 18. září 2021

OTÁZKA IVK

Čeká nás období vysoké inflace, nebo jde o dočasný výkyv, jak tvrdí ČNB?

Jiří Weigl
výkonný ředitel IVK

Jsem přesvědčen, že vstupujeme do relativně dlouhého období vysoké inflace. Její současné zvyšování nelze rozhodně seriózně vysvětlovat pouhými problémy dopravní logistiky v Číně, jak mnohdy z médií slyšíme i z úst některých ekonomů.

K rychlému růstu inflace u nás i ve světě vedou jednak objektivní příčiny plynoucí z pocovidové hospodářské situace – poptávkové exploze po jejím téměř dvouletém umělém stlačení, dlouhodobé měnové expanze a na druhé straně neschopnosti nabídkové strany na tento vývoj adekvátně reagovat v krátkém období.

Současně však roztáčení inflace odpovídá potřebám vlád a měnových autorit, které v covidové době praktikovaly extrémně uvolněnou fiskální i měnovou politiku a eskalovaly zadlužení bez ohledu na jeho jakoukoliv udržitelnost do před covidem nepředstavitelných rozměrů. Vysoká inflace je jedinou cestou, jak se vyhnout bankrotu a postupně z této bezprecedentní zadluženosti vybědnout. Bude to samozřejmě na úkor úspor obyvatelstva, ale proběhne to skrytě a v delším období, takže případné politické důsledky neponesou současní politici. Z hlediska progresivistického levicového mainstreamu je inflační atak na úspory

obyvatel potřebným útokem na střední třídu, kterou nenávidí, neboť v ní vidí sociální základ konzumního kapitalismu, jež považují za neudržitelný společenský model ohrožující planetu a její klima.

Ideologické motivace proinflační hospodářské politiky vůbec nepodceňujeme. V poslední době nám EU přináší množství příkladů potvrzujících primát progresivistické ideologie před racionální ekonomikou úvahu – za všechny uvedme megalomanský ekofanatický Green Deal.

Ze všech těchto důvodů, jsem přesvědčen, že vstupujeme do éry vysoké inflace, která, tak jako v minulosti, otevírá bránu k sociálním a politickým konfliktům a všeobecné nestabilitě. Bohužel.

Eva Zamrazilová
předsedkyně Národní
rozpočtové rady

Za zvyšováním inflace v současnosti stojí kombinace celé řady faktorů, některé časem odezní, jiné jsou trvalejšího charakteru.

Výrazným proinflačním faktorem je nedostatek surovin, materiálů a komponent, který je důsledkem pandemie a bude proto s postupným náběhem výroby a obnovováním dodavatelsko-odběratelských řetězců postupně odeznívat. Naopak trvalým globálním podhoubím inflačního potenciálu

je dlouhodobě uvolněná měnová politika. Centrální banky během uplynulé dekády napumpovaly do světové ekonomiky obrovské množství peněz, a jak známo, inflace je primárně peněžním jevem. Stejně tak může z globálního pohledu působit dražší čínská výroba – čínské mzdy se během posledních deseti let ztrojnásobily.

Trvalým domácím proinflačním faktorem, který byl v Česku přítomen již před pandemií, je převis volných pracovních míst nad počtem nezaměstnaných, jenž tlačí nahoru mzdové požadavky zaměstnanců. K růstu mezd navíc přispívá razantní zvyšování minimální mzdy, které tlačí skrze soustavu navázaných zaručených mzdových tarifů průměrnou mzdu vzhůru. Proto v domácí ekonomice již několik let rostou mzdy rychleji než produktivita práce, což je učebnicovým příkladem proinflačního impulsu.

Procyklicky laděná fiskální politika, respektive nadměrný růst veřejných výdajů, kterými vláda dlouhodobě zvyšovala objem peněz v ekonomice, si nakonec začne rovněž vybírat svou inflační daň. Podpora ekonomiky prostřednictvím nadměrných veřejných výdajů dle veškerých empirických zkušeností podpoří reálný růst ekonomiky jen krátkodobě a v delším období se projeví především v růstu cen.

Česká národní banka jako nezávislá strážkyně cenové stability reagovat musí. Pokud by vyslyšela námitky svých oponentů, že podvazuje hospodářský růst nebo zdražuje státní dluh, rezignovala by na svou zásadní zákonnou úlohu a postupně mohla i ohrozit svou reputaci.

Karel Dyba
bývalý ministr
hospodářství

Vzestup inflace (měřeno CPI) pozorujeme v současnosti v celé řadě zemí, nejsme žádnou výjimkou. Vzestup souvisí s negativním dopadem „souboje“ s kovidovou pandemií. Agregátní nabídka se propadla (důsledek lockdownů apod.), zatímco poptávku udržují, či dokonce zvyšují různé transfery ze státních rozpočtů i částečné uvolňování tzv. „zadržené“ poptávky.

Na relativně vyšší inflaci už (jako jedna z prvních) reaguje ČNB zpřísnováním monetární politiky, což ovlivňuje inflační očekávání, i když horizont skutečného dopadu na přískrcení agregátní poptávky je dlouhodobější. Nicméně rizika relativně vyšší

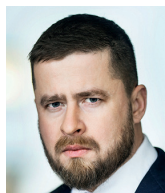
V pondělí 6. září 2021 se v Obecním domě uskutečnil seminář IVK k předvolební knize „Volby 2021 – Budou o něčem?“. Vystoupili na něm autoři knihy Václav Klaus, Jiří Weigl, Ladislav Jakl, Ivo Strejček a Filip Šebesta.

míry inflace (při nejmenším střednědobě) přetrvávají.

Nejí jasně, zda a kdy dojde na nabídkové straně k odstranění stávajících celosvětových omezení dodávek materiálů (přichází nová covidová vlna?), a i ceny ropy a plynu nadále porostou. K jistému zmírnění dovážených inflačních tlaků však může v našem případě přispět posilování kurzu koruny (výhoda vlastní měny!) v návaznosti na proces zvyšování měnově politické úrokové míry. Naproti tomu Inflační tlaky v domácí ekonomice bude zesilovat napjatý trh práce a nevypadá to na jeho uvolnění ani střednědobě. K inflačním tlakům přispívá stále i příliš uvolněná fiskální politika. Obojí je záležitost vládní politiky, která tak kontrolu inflace činí obtížnější.

Kontrola inflace se může dále zkomplikovat v důsledku dlouhodobějších proinflačních strukturálních změn. V uplynulých letech relativně levné čínské zpracovatelské výrobky tlačily celosvětově míru inflace dolů. Tento efekt se zvyšováním mezd v Číně mizí. Proinflační důsledky má zezelenání hospodářské politiky obecně ve světě, zejména pak tzv. Zelený úděl, který si ordinuje EU.

Konečně nemalý inflační potenciál má bezprecedentní nárůst měnové báze v minulém desetiletí jako důsledek (elektronického) tisku peněz na koupi státních dluhopisů, zejména v Eurosystemu. Otázka tak zní, zda se můžeme dočkat návratu trvalejších relativně vyšších měr inflace jako nového „normálu“ i když centrální banky, budou zpříšňovat monetární politiku.

Aleš Michl

člen bankovní rady ČNB

Všichni řeší letošní inflaci, ale je potřeba se dívat dva, tři roky a dále dopředu. A podle mě, že bude větší inflace, je stejně pravděpodobné jakože celá Eurozóna spadne do deflace ve stylu Japonska a že nárůst státních dluhů a centrálně plánované zelené výdaje budou vytěšňovat soukromé investice.

Covid způsobil v ekonomice dočasný jojo efekt. Nejdřív všechno dolů a teď nahoru, včetně CPI, hlavně její nákladová složka. Teď nejde dopředu lineárně interpolovat ekonomiku, jak jsme byli zvyklí, a spoléhat na to, že růst úrokových sazeb v Česku něco vyřeší. Nikdo neříká, že v Česku mají být nízké úrokové sazby napořád. Tahle ekonomika má být založena na úsporách a vyšších sazbách, o tom žádná. Teď to ale chce nechat ekonomice a trhu klid najít si po tom jojo efektu rovnováhu. Větší debatu pokračující tuto anketu zaslouží možnost přelítí růstu cen aktiv do CPI, zájemcům do-

poručuji můj článek Peníze a inflace: ztracená kointegrace v Politické ekonomii z roku 2019 anebo mou novou knihu Reset ekonomiky, konkrétně závěr kapitoly 3.

Vladimír Pikora

ekonom Next Finance

Podle Českého statistického úřadu dosáhla srpnová inflace 4,1%, což je nejvyšší hodnota od roku 2008. Podobně vysokou inflaci vidíme i v jiných zemích. Ukazuje se, že se jedná o globální jev a nikoli důsledek měnové politiky České národní banky. V pozadí výrazného zdražení vidíme dva faktory.

Prvním je rozpad dodavatelských řetězců, jehož výsledkem je krize nabídky. Lidé by rádi nakupovali, ale není co, protože chybí komponenty k dokončení výrobků. To vidíme např. v automobilovém průmyslu. Rozpad dodavatelských řetězců není otázkou měsíců, ale spíš kvartálů. Jinými slovy, nebude zde prostor pro zlevňování.

Druhým faktorem, který žene globálně ceny nahoru, je zelená politika. Přechod na alternativní zdroje a pohony vede ke zdražení. Řada vlád má již jasný plán, kdy opustí spalovací motory. I druhý faktor zdražení je tedy dost nadčasový. Ani tady není prostor pro zlevňování.

Centrální banky si to uvědomují a již lehce mění svůj inflační cíl. Např. americký Fed už cíluje průměrnou inflaci, čímž si dává prostor pro neplnění původního cíle. Vzhledem k tomu, že většinu inflačních tlaků dovezeme, bude mít i ČNB problém s plněním svého cíle. Bude zvyšovat úrokové sazby a doufat v silnější korunu.

Petr Mach

ekonom VŠFS

Ekonomové vždy podle příčiny rozlišují inflaci poptávkovou a inflaci nabídkovou. Současná „covidová“ inflace je primárně inflací nabídkovou. Jinými slovy, lidé méně chodili do práce, méně pracovali, méně vyráběli. Zboží je méně, než by lidé chtěli. HDP ztelně poklesl, křivka agregátní nabídky couvla, a to vyhnalo cenovou hladinu nahoru. Můžeme tedy čekat, že až se produkce vrátí do své obvyklé výše, když se lidé vrátí normálně do škol, do hospod a do práce, tak se HDP vrátí na původní úroveň a cenová hladina, resp. inflace se vrátí do normálu. Podmínkou, aby se to tak stalo, ale je, že centrální banka nezačne tisknutím peněz pomáhat vládě vládat financovat obří rozpočtové deficity a nevytvorí tím inflaci poptávkovou.

Mojmír Hampl

ředitel služeb pro finanční sektor KPMG ČR

Významná část aktuální inflace je tažena nabídkovými šoky, tedy celosvětově pochroumaným řetězcem předprodukce, produkce, logistiky a distribuce. Za tu mohou covidové restriktce všeho druhu. V Evropě si je znásobujeme umělým „zeleným“ škracením nabídky. Ale k oslabené nabídce přispívá i silná poptávka, kterou už má v ruce a musí ji řídit centrální banka. „Euforie po pandemii“ je známý jev už z 20. století. Dnes je zesílena, když velká část obyvательства nepřišla o zaměstnání či příjmy, ty jí byly jen kompenzovány na vrub deficitních veřejných rozpočtů. A český fiskál dále ekonomicky nesmyslně (byť politicky předvídatelně) zvyšuje poptávku i v situaci, kdy se nabídka ještě nevzchopila. V tom je situace právě opačná proti letům po finanční krizi roku 2008, kdy poptávka náhle vymizela a produkční kapacity zůstaly nevyužity. Domácí inflace je ovšem otázkou volby, ne nějaké pasivní celosvětové předurčenosti. Čili aby se z aktuálních inflačních tlaků nestaly trvalé, musí centrální bankéři vyhrnout rukávy a něco dělat. Komunikace i fakticky – zpříšňováním měnových podmínek. FED a ECB opravdu teď nejsou vzor. Úrokové sazby už měly být vyšší.

Dominik Stroukal

hlavní ekonom Roger

Je fascinující, že se v roce 2021 o takovém tématu ještě vůbec bavíme. Ceny nerostou zázrakem. V době, kdy banky s centrální bankou v zádech zvyšovaly peněžní zásobu klidně o desítky procent, není žádným překvapením, že se dostavil růst cen. S logistickými covidovými problémy v zádech přišla inflace, která by mohla být dočasná, pokud by nebyla hnána úvěry a umělým tlačáním výnosům k nule a dokonce i pod ní. Jinými slovy, nabídkové problémy by i ve světě lepších peněz mohly s cenami hýbat a mohly by klidně i růst. Nám však vyšší ceny přetrvávají i dlouho poté, protože jsme přestřelili poptávkou stranu.

U vyšších čísel vidíme výrazněji náklady, které s sebou inflace přináší. Trápí více ty chudší z nás, starší a v regionech. Zasahuje více z nás ty na fixních příjmech a pomáhá bohatší, kteří mají zainvestováno. Láká investiční podvodníky a vyvolává nerovnost, kterou se lidé snaží zoufale napravovat volbou populistických politiků.

I kdyby byla inflace dočasná, tyto její náklady dočasně nejsou, ty zůstávají natrvalo. ▶

Miroslav Singer

hlavní ekonom Generali CEE Holding

Nejprve musím zpřesnit, jsem přesvědčen, že už nějakou dobu vyjadřuje ČNB, resp. většina členů bankovní rady i odborný aparát spíše skepsi ohledně „dočasnosti“ cenových tlaků. To ale neznamená, že ČNB jako měnová autorita není schopna dodat zpřísnění měnové politiky, které u nás dobu vyšší inflace limituje tak, že by se u nás měla inflace navrátit do blízkosti cíle nejspíše v roce 2024, spíše však už v roce 2023. Bylo by ale fajn, kdyby ji to po volbách přestala komplikovat fiskální expanze.

Lukáš Kovanda

hlavní ekonom Trinity Bank a člen Národní ekonomické rady vlády

Rozhodně nelze vyloučit, že výraznější inflace bude trvalejšího rázu. Například globálně působící americká finanční skupina AllianceBernstein varuje, že celosvětově si lidé budou muset zvyknout na trvalejší inflaci v pásmu od tří do čtyř procent.

Pokud se tak stane, jde zejména o selhání světově významných centrálních bank. Ty dlouhodobě manipulují základními úrokovými sazbami směrem dolů, aby ulevily předlženým a přeregulovaným ekonomikám Západu a navodily iluzi solidního ekonomického růstu. V našem ekonomickém okruhu v tom „vyniká“ pochopitelně zejména Evropská centrální banka. Ta už dlouhá léta extrémně expanzivní měnovou politikou stlačuje úrokové míry napříč eurozónou, čímž oddaluje bankrot zemí typu Řecka či Itálie. Takové Řecko je ve vztahu k HDP pětikrát zadluženější než Česko, přesto si na deset let půjčuje za zhruba třetinový úrok. Dluhopisový trh eurozóny je extrémní expanzivní měnovou politikou ECB tak znásilněn, že přestal poskytovat věrohodné cenové a úrokové signály svým účastníkům. Z období socialismu v ČSSR si pamatujeme, k čemu to vede: k neefektivitě, k plýtvání, k zaostávání. Nyní je rozdíl jen v tom, že nejde o socialismus reálný jako tehdy v Československu, ale o socialismus monetární.

Tak jako za reálného socialismu neexistoval fenomén bankrotu jakéhokoli ze státních podniků té doby, v době monetárního socialismu se zase vytratil fenomén bankrotu státu. To proto, aby se udrželo zdání plně funkční eurozóny, jejíž rozpad by ohrozil existenci samotné EU. Tak jako za socialismu podniky nebankrotovaly, přestože fungovaly krajně neefektivně, nyní jsou při životě uměle drženy celé státy, jako je Řecko, jejichž neefektivita plyne do značné míry

z toho, že platí měnou, eurem, jež jejich makroekonomice nevyhovuje. Toto umělé držení při životě ale pochopitelně má své obrovské náklady. A jedním z nich může být i trvalejší výrazná inflace, důsledek právě extrémní monetární expanze ECB.

Česko není pustý ostrov, je s eurozónou silně ekonomicky provázané, takže trvalejší inflaci může čelit také. Zatím je ale inflace v ČR v rámci EU mírně podprůměrná. Česko má nižší inflaci než Německo, Rakousko, Slovensko, Belgie, Lucembursko, Estonsko a některé další země eurozóny. Pokud by ČR platila eurem, bude nyní vykazovat inflaci ještě citelně vyšší, než jakou má nyní, neboť by ji nemohlo krotit zvýšením základního úroku České národní banky. Co by takové Německo nebo Estonsko nyní daly za vlastní měnovou politiku. Třeba Estonsko je ve zcela absurdní situaci, kdy čelí pětiprocentní (harmonizované inflaci), ale jeho měnověpolitický orgán – ECB – drží stále úroky až v záporu. Aby neohrozil předlžené státy typu Řecka. V další, nastávající fázi monetárního socialismu tedy centrální banka – ECB – zjevně přestává plnit svoji nejvlastnější úlohu, tedy udržování cenové stability.

Miroslav Ševčík

proděkan
Národohospodářské fakulty VŠE v Praze

Odpověď na tuto otázku není triviální. Prvně bychom si měli vymezit, co to je vysoká inflace. Je to inflace, která je nad inflačním cílem, který stanovila ČNB v rozmezí 1–3%? Nebo je to inflace dvouciferná, kterou jsme tady naposledy zaznamenali na konci devadesátých let? Nebo je to inflace, na kterou vůbec nejsme zvyklí a která se za posledních dvacet let objevila v České republice pouze dvakrát, kdy přesáhla 5%, a to v roce 2001, respektive v letech 2007 a 2008?

Osobně si myslím, že za vysokou inflaci můžeme považovat už i tu, která se nám tady objevila v srpnu letošního roku, kdy z měsíce na měsíc vzrostla meziroční míra inflace o 0,7 procentního bodu, a to na 4,1%. Bohužel nás v nejbližších měsících nečeká nic pozitivního. Jen velmi složitě se budeme vracet k meziroční inflaci, na kterou jsme tady byli poslední desetiletí zvyklí. Pohybovala se povětšinou mezi 1–3%. Tento vývoj je narušen a může trvat několik desítek měsíců, kdy se meziroční inflace bude pohybovat v rozmezí 5–8%. V případně neadekvátních zásahů ze strany centrální banky a hloupých opatření ze strany EU může dosáhnout až 10%.

Zdrojem této inflace je především covidismus. Mimo jiné je to narušení běžných dodavatelsko-odběratelských vztahů. Dále se

projeví důsledky nedostatkové ekonomiky, která již v současné době je evidována u mnoha zboží, ale i služeb. Projeví se zde i naprosto chybná a zcestná politika Evropské centrální banky v podobě kvantitativního uvolňování peněz, které tlačí na ceny celé řady komodit v oblasti cen průmyslových výrobců. Samozřejmě se tento vývoj, byť se zpožděním, projeví i v běžné spotřebitelské inflaci.

Takže odpověď zní, že to nebude výkyv několik málo měsíců, ale musíme se připravit spíše na několik desítek měsíců s vyšší cenovou hladinou.

Roman Česka

ekonom, partner VALUE ADDED

Určitě nás čeká rostoucí inflace, a na delší dobu. Na vině jsou tři hlavní faktory.

První: tragické ekonomické důsledky toho, že Babiš nezvládl boj s covidem. Chaoticky chrlil a permanentně měnil regulace, zákazy a příkazy. Systematická nejistota nemožňuje tvořit racionální očekávání a přijímat správná rozhodnutí a naruší každý biologický, společenský i ekonomický systém. To narušilo dodávky na trh a způsobilo významný převis poptávky nad nabídkou. U spotřebního zboží, u surovin a dodávek pro průmysl, u služeb i na trhu práce. Řešením je cenové přizpůsobení. Inflace.

Druhý: Babišova vláda protrhla hráz rozpočtové zodpovědnosti. Plýtvá veřejnými penězi, zadluhuje nás a tiskne covidové peníze v řádu, který dosud česká ekonomika nezažila. Zvýšená poptávka peněz v kombinaci s nedostatečnou nabídkou má opět jediné řešení. Inflaci.

Třetí vliv je mezinárodní. Podobně chaoticky a nezodpovědně jako Babiš reagovala spousta vlád. Nerovnováha dodávek a tištěných covidových peněz mají tedy mezinárodní rozměr a inflační tlaky se budou přelévat přes hranice.

Vyhlídky přímo souvisí s volbami. Čím déle bude u moci Babiš a mezinárodní politici, kteří také covidovou krizí nezvládli, tím bude hůř. Občané zaplatí za jejich chyby krutou daň. Znehodnocením úspor i reálných příjmů. Nebude to daň za covid, ale za politické selhání.

Babišovi navíc inflace vyhovuje. On patří k velkým dlužníkům, v podnikání i v politice. A inflace je nejlevnější způsob, jak se dluhů zbavit. Bude s ní bojovat jen na oko v médiích. Ve skutečnosti jí bude dál vědomě i nevědomě přizpůsobovat.

I když se stane zázrak, a volby vyhrají rozpočtově zodpovědnější strany, tak i jim bude trvat minimálně dva či tři roky, než dostanou veřejné dluhy do rovnováhy. ▶

Pavel Ryska
analytik J&T Banky

V současné debatě o inflaci se většina komentátorů snaží hledat nabídkové příčiny. Jsou totiž konkrétní, viditelné a snadno uchopitelné. Sahají od narušení výrobních řetězců ve světě kvůli vládním karanténám až po letošní zdražování energií, v Evropě významně hnané plány Bruselu.

Avšak všechny tyto události na nabídkové straně jako by zakrývaly důležitější jev na straně poptávkové. Po vypuknutí pandemie Covid-19 centrální banky neváhaly a srazily úroky na nulu a některé dokonce vystupňovaly nákupy aktiv. Výsledkem je prudký růst objemu peněz, který nyní v ČR i např. v USA dosahuje přes 10% ročně. To můžeme chápat tak, že tímto tempem roste schopnost ekonomických subjektů přijmout vyšší ceny napříč ekonomikou. To dokládají i česká statistická data o inflaci, která naznačují, že ceny rostou prakticky u všech položek, nejen u covidového „nedostatkového“ zboží.

Měnová expanze a s tím spojený růst výdajů v ekonomice zadělaly na déle trvající inflační problém. ČNB postupuje správně, když chce cenu peněz zdražit. Výdaje velkých ekonomických subjektů – především státu – nesmějí být zdarma, musejí mít svoji cenu. Jinak se může opakovat situace ze Západu v 70. letech, kdy byl nabídkový šok následován měnovou expanzí, která pak

způsobila zvýšenou inflaci na následující dekádu.

Martin Slaný
hlavní ekonom DRFG,
VŠE v Praze

Období vysoké inflace již dávno zažíváme, byť zatím rostly ceny mimo spotřební koš. Sledujeme již delší dobu „finanční“ inflaci a inflaci aktiv, v českém případě zejména nemovitostí. V poslední době se růst cen šíří i napříč statistickým spotřebním košem, což zvýrazňuje pozornost na tento fenomén. Příčiny jsou jak vnější, tak domácí, společným jmenovatelem jsou ale zásahy státu a centrální banky.

Na nabídkové straně se projevují negativní dopady chaotických covidových omezení a uzavírání ekonomik ve světě, které způsobily úzká místa v logisticko-výrobních řetězcích. Ceny vstupů, resp. výrobců naznačují, že ani toto nebude krátkodobá anabáze. Zásadním dlouhodobým faktorem jsou a budou zelené projekty, jako je systém emisních povolenek či fanatický Green Deal a celý centrálně plánovaný přechod na „bezuhlíkovou“ ekonomiku.

Poptávková inflace je v podsadě vždy peněžní jev. Inflaci stimuluje dlouhodobě uvolněná měnová politika – dlouhodobě nízké nominální, resp. záporné reálné sazby, a projevuje se obrovské množství peněz napumpované do bankovního systému nejen během intervencí. Projevuje se těž příjmy – a dluhový – fiskální efekt, jakož i efekt

vládou vynucených úspor a odložené spotřeby. V krátkém období je pro inflaci podstatný trh práce. Růst mezd tažený růstem platů ve veřejném sektoru, růstem minimální a dalších zaručených mezd a růstem počtu státních zaměstnanců, je jeden z klíčových faktorů aktuální inflace a potažmo také toho, v jaký růst cen lidé do budoucna věří (ekonomové to honosně nazývají inflační očekávání). Dlouhodobě nízké sazby (i během konjunktury) a zejména omezená nabídka a brutální regulace výstavby dlouhodobě stimulují růst cen nemovitostí. Výnosy klesají a kdo chce mít alespoň nějaký kladný reálný výnos, musí investovat do rizikovějších aktiv. To v končeném důsledku vyvolá další regulační mašinerii. Očekávám, že politickou reakcí na inflaci bude další balík návrhů na nová zdanění, přerozdělování a státní produkci. To vše je zarámované našim blízkým okolím, kde ECB bude držet sazby nízkou (v záporu), co to jen půjde, aby se eurozóna mohla vůbec dále financovat.

To vše jsou faktory, které zde budou dlouho a důvody, proč inflace bude vysoká (být se třeba opět vrátí do pozadí spotřebního koše). V českém prostředí je inflace o to nepříjemnější, jelikož má výrazný dopad do úspor domácností. Ty drží většinu úspor na dlouhodobě neúročených běžných účtech (54 %). Aktuální vývoj ukazuje, že je třeba začít vážnou debatu o vhodnosti inflačního cílování. Dříve či později budou muset centrální banky opět brát více v potaz dlouhodobou příčinu inflace – vývoj množství peněz v ekonomice. Zejména by to mělo platit v zemi rašínovské tradice, kde rostou inflace i vládní dluh bezprecedentními tempy. ■

Piráti pro euro kvůli rozpočtové odpovědnosti. Nižší úroky ale spíš posílí chuť k zadlužování

Filip Šebesta
Institut Václava Klause

Piráti jsou jedinou (relevantní) stranou, která ve svém předvolebním programu slibuje zahájení reálných kroků k přijetí eura. Činí tak jakoby mimochodem a mezi řádky, aby dlouhodobě skeptické české voliče, jejichž nedůvěra vůči společné měně se táhne napříč politickým spektrem, neodradili. I když nevole vůči euru od posledního průzkumu Eurobarometru poklesla, Češi jsou v otázce eura stále čtvrtí nejskeptičtější v unii. Přesto Piráti v koalici se Starosty avizují vstup České republiky do kurzového mechanismu ERM II. (Pro pořádek je potřeba uvést, že stejný krok slibuje z relevantních stran i ČSSD. Ta se ale potácí na samé hranici vstupu do Sněmovny.)

ERM II je evropský mechanismus směnných kurzů, součást architektury evropské měnové unie. Země, která do něj vstoupí, musí udržovat kurz své měny vůči euru ve fluk-

Piráti jsou jedinou (relevantní) stranou, která ve svém předvolebním programu slibuje zahájení reálných kroků k přijetí eura.

tuačním pásmu $\pm 15\%$. Setrvání v tomto kurzovém režimu po dobu nejméně dvou let je jednou z podmínek pro vstup dané země do eurozóny. Jde tedy o jakýsi předpokoj eura. Všechny země, které do něj vstoupily, s výjimkou specifického případu Dánska (v ERM II od roku 1999 s flukuačním pásmem $\pm 2,25\%$) následně po delší či kratší době společnou měnu přijaly. Naposledy Litva v roce 2014. V polovině roku 2020 do kurzového mechanismu přivedly své měny Chorvatsko a Bulharsko. Tolik teorie.

Piráti samozřejmě primárně euro chtějí. Skrývají to však před voliči za zdánlivě líbivou argumentaci o rozpočtové zodpovědnosti. Tváří se, že vstup do kurzového mechanismu je krokem ke konsolidaci rozvrácených veřejných financí. „Vstup do ERM II zvýší důvěru investorů a sníží čes-

ECB již řadu let vykupuje státní dluhopisy, čímž po nich vytváří umělou poptávku a stimuluje umělý pokles jejich úroku.

kému státu náklady na obsluhu dluhu,“ píší v programu. Za příklad dávají dvě výše uvedené země. „Výnosy věřitelů jsou nízké i v zemích, které teprve loni vstoupili (sic!) do ERM II – Bulharsko (0,22 procent) a silně zadlužené Chorvatsko (0,74 procent).“ To je v obou případech skutečně znatelně méně, než kolik platí Česká republika – aktuálně lehce přes 2% (s očekávaným růstem měnověpolitických úrokových sazeb ČNB to

bude ještě víc). V případě Chorvatska, jehož dluh by měl na konci tohoto roku vyšplhat na 86% HDP, pro tak nízký úrok navíc evidentně neexistuje jiný důvod, než právě vstup do ERM II. Zcela jistě investoři Chorvatsko nízkým úročením neoceňují za jeho rozpočtovou zodpovědnost.

Je proto velmi pravděpodobné, že vláda by po vstupu do ERM II opravdu platila na úrocích ze státních dluhopisů méně a že obsluha státního dluhu by se významně zlevnila. Na první pohled se tak může zdát, že vstup do kurzového mechanismu je poměrně jednoduchým krokem, kterým může náš stát ušetřit až desítky miliard ročně a který tak dopomůže ke kýžené stabilizaci rozvrácených veřejných financí. Jako obvykle je to ale samozřejmě složitější a v konečném důsledku prakticky úplně obráceně.

Piráti samozřejmě primárně euro chtějí. Skrývají to však před voliči za zdánlivě líbivou argumentaci o rozpočtové zodpovědnosti.

Po vstupu do ERM II by investoři začali pohlížet na Českou republiku jako na zemi, která tímto krokem zahájila reálné kroky na cestě k přijetí eura a která jej během následujících jednotek let také fakticky přijme. Opět, s výjimkou Dánska se tak stalo vždy. Nižší úroky v eurozóně má však na svědomí politika Evropské centrální banky, nikoli inherentní stabilita společné evropské měny a členských států eurozóny. ECB již řadu let vykupuje státní dluhopisy, čímž po nich vytváří umělou poptávku a stimuluje umělý pokles jejich úroku. Tohoto efektu chtějí nyní využít Piráti. Že tím fakticky vykoučíme a jednou nohou vstoupíme do eurozóny už tak hlasitě ale neřikají.

Nižší úroky v eurozóně má však na svědomí politika Evropské centrální banky, nikoli inherentní stabilita společné evropské měny a členských států eurozóny.

Je ale takové umělé odstranění přirozeného tržního tlaku v podobě vyšší úrokové míry přicházející s rostoucím zadlužením správné a žádoucí? Je to něco, o co bychom měli usilovat? A skutečně umělé snížení tržní úrokové míry umožňující snazší zadlužování povede ke stabilizaci veřejných financí, jak Piráti tvrdí?

Uměle zlevněná obsluha státního dluhu bude naopak vytvářet prostor pro morální hazard a další zdánlivě bezbolestné zadlužování. Bez uměle snižovaných úroků trh chování emitentů dluhopisů přirozeně reguluje, rizikovější musí platit vyšší přírůstek v podobě vyššího úroku tak jako v případě jakéhokoli jiného dlužníka. Abychom ne-

mluvili stále jen o Řecku, které díky této politice i přes svůj gigantický dluh platí na úrocích relativně méně než Česká republika, vezměme si pro příklad Itálii.

Itálie platila před vstupem do eurozóny na svých dluhopisech (se splatností 10 let) i 12–13% úrok, v předpokojí eura klesly

Uměle zlevněná obsluha státního dluhu bude naopak vytvářet prostor pro morální hazard a další zdánlivě bezbolestné zadlužování.

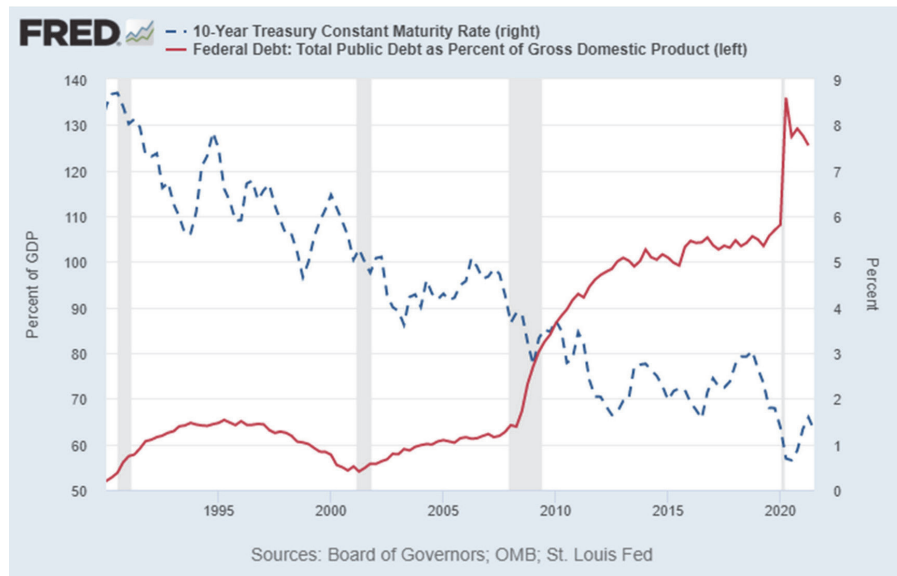
sazby italských dluhopisů k 5% a po vzniku eura se pohybovaly okolo 3–4%, následovalo další snížení po zavedení záchraných mechanismů během krize eurozóny a po nástupu kvantitativního uvolňování a naposledy v loňském roce po vzniku evropského dluhopisu. Mezitím ale italský dluh narostl ze 105–110% HDP, kolem kterých se pohyboval v letech po vstupu do eurozóny, na letošních avizovaných 155,7% HDP. Věřitelé evidentně nízkými úroky neoceňují italskou rozpočtovou zodpovědnost. Ačkoli je zřejmé, že nemusí jít nutně o kauzální vztah, korelace mezi nízkými úroky na jedné straně a snadným za-

v tomto případě mělo být jinak? Uměle snižování úroků ze státních dluhů není systémovou cestou k rozpočtové odpovědnosti. Tou je pouze zodpovědná fiskální politika a úspory na výdajové straně rozpočtu, která se vymkla kontrole.

Uměle nízké úrokové sazby byly jednou z příčin krize jihu eurozóny. Jejich následné další umělé snižování mělo za následek ještě horší alokaci zdrojů a navýšení zadlužení. Problémy nejen že nevyřešily, ale naopak prohloubily. Růst vlastních úrokových sazeb, ceny, za kterou si státy půjčují, spolehlivě signalizuje, že něco není v pořádku. Je bolestnou, ale účinnou obranou před dalším nezodpovědným zadlužová-

V případě významnějšího vlivu Pirátů na příští vládu nebo v případě jejich přímé účasti v ní se Česká republika jeho přijetí se všemi negativy, které to přináší, významně přiblíží.

ním. Tyto nenahraditelné cenové signály eurozóna z definice systematicky potlačuje. A právě takovou politiku berou Piráti za východisko pro splácení našeho obřího dluhu.

dlužováním a nezodpovědností na straně druhé je více než zřetelná. Podobný vztah mezi výší dluhu a výší úrokových sazeb ze

Ekonomika typicky reaguje na snížení úrokových sazeb růstem úvěrování. Taková je ekonomická teorie. Proč by to zrovna v tomto případě mělo být jinak?

státních dluhopisů můžeme ale pozorovat i na příkladu americké ekonomiky v posledních 30 letech, viz graf.

Ekonomika typicky reaguje na snížení úrokových sazeb růstem úvěrování. Taková je ekonomická teorie. Proč by to zrovna

Jít na to od konce a uměle nízkými úroky řešit rozpočtovou zodpovědnost je tedy evidentní a prokazatelný ekonomický nesmysl. Nízkými úroky rozpočtová zodpovědnost nevzniká. Nízké úroky jsou naopak jejím důsledkem, oceněním za svědomité hospodaření. O tom, že vedlejším efektem pirátské honby za levným financováním státního dluhu v ERM II je faktické zahájení procesu přijetí eura v ČR, ani nemluvě. V případě významnějšího vlivu Pirátů na příští vládu nebo v případě jejich přímé účasti v ní se Česká republika jeho přijetí se všemi negativy, které to přináší, významně přiblíží. Mějme to na paměti.

Turów. Dva se perou, třetí se směje

Ladislav Jaki
člen správní rady IVK

Tohle staré rčení výtečně platí pro spor mezi uhelným dolem Turów v polském Slezsku a obyvateli českých obcí v blízkém sousedství. Pere se Česko s Polskem, směje se Brusel.

Perse se Česko s Polskem, směje se Brusel.

Turów je velký povrchový důl, u jakých lze vždy vidět velký dopad na okolí. Mnozí obyvatelé obcí mezi Hrádkem nad Nisou a Frýdlantem si stěžují zejména na pokles spodní vody a vysychající studny. Majitelé a zaměstnanci dolu zase argumentují tím, že újmu pocítují stovky obyvatel na obou stranách hranice, zatímco důl zásobuje energií a teplem téměř dva miliony lidí a zaměstnává tisíce lidí přímo a další tisíce nepřímě. Cena uhlí i elektřiny raketově stoupá a příčinou jsou právě administrativní omezení těžby. Zastavit v takové konstelaci těžbu i zde by bylo jako podříznout slepici, co snáší zlatá vejce.

Z polské strany zaznívají hlasy, že český stát se do sporu vložil kvůli tomu, že chce Polákům omezit zdroje energie, aby ji pak mohl Polsku draze prodávat. Český stát zase nemůže ignorovat hlasy znepokojené veřejnosti Frýdlantského výběžku, zvláště těsně před volbami.

Poláci měli být vstřícnější k požadavkům na kompenzaci, Češi zase neměli lpět na jediném řešení: zavřít. Ale obojí bylo při jisté snaze překonatelné.

Až potud je spor celkem pochopitelný. Ostatně, v různých podobách se vyskytuje po celém světě v okolí jakéhokoli velkého podniku nebo veřejně prospěšné infrastrukturní stavby. Jev, popisovaný jako NIMBY (jen ne na mém zadním dvorku), je schopen rozpoutat vášně kdekoli, kde mají lidé pocit, že jistá činnost je možná obecně užitečná, ale ať si ji provozují někde jinde.

Nakonec většinou končí nějakou formou smíru. Smíru, který dotyčná firma nebo investující stát protestujícím pořádně zaplatí. Společnosti, které podnikají s rozvahou, s tímto jevem počítají už předem a včas vyčleňují vysoké částky na podporu místní infrastruktury, civilního života, veřejných

akcí, zkrátka pečují o své dobré jméno v místě, i kdyby to mělo přijít draho. Spory pak přijdou obvykle mnohem drahé.

U přeshraničního sporu to bývá trochu složitější. Do věci vstupují jak radikální patrioti na obou stranách, tak velká státní mašinérie také na obou stranách. Ale pořád jde o spor bilaterální a řešitelný také bilaterálně. Dá to asi dost práci, ale nelze nic jiného než jednat, požadovat, jednat, požadovat. A být ochoten i ke kompromisu. Poláci měli být vstřícnější k požadavkům na kompenzaci, Češi zase neměli lpět na jediném řešení: zavřít. Ale obojí bylo při jisté snaze překonatelné.

Tragédie nastala v momentě, kdy se český stát obrátil na Soudní dvůr Evropské unie. A Brusel zajásal, že získal bič na obě země. Marně se premiér Babiš kasá, že nepřijme žádné kvóty pro migranty, že nepřijme zákaz spalovacích motorů, že neustoupí Bruselu v tom či onom. Ale přijme. Ale ustoupí. Přijme a ustoupí, protože dal přenesením dvoustranného sporu na bruselskou půdu (bez ohledu na to, že onen soudní dvůr je detašován do Lucemburku) moc rozhodovat o našich věcech do cizích rukou. Český stát svým žalováním uznal, že není svrchovanou zemí a že se napříště o čemkoli bude rozhodovat o nás bez nás.

Tragédie nastala v momentě, kdy se český stát obrátil na Soudní dvůr Evropské unie. A Brusel zajásal, že získal bič na obě země.

Soudní dvůr napařil Polsku pokutu třináct milionů korun denně. Je to, jako kdyby každý ze zaměstnanců měl platit dva tisíce ze své denní mzdy. Jistěže to nebudou přímo platit zaměstnanci, ale jakékoli dodatečné náklady pro firmu se nutně promítnou i do schopnosti dobře platit svým zaměstnancům a také do cen produktu pro zákazníky. Lze očekávat, že Polsko v dohled-

né době nic platit nebude a naopak, že se bude soudit alespoň deset let.

Spor, jehož jádro je primárně ekonomické (kompenzace škod) tak zcela jistě vážně poškodí sousedské a spojenecké vztahy mezi oběma zeměmi. Ale nejen to. Lze čekat různé odvety a schválnosti z polské strany, to by však ještě nebylo to nejhorší.

Český stát svým žalováním uznal, že není svrchovanou zemí a že se napříště o čemkoli bude rozhodovat o nás bez nás.

Lze bohužel totiž čekat i to, že na stole Soudního dvora EU brzy skončí žaloba na český stát například za hořící skládku v Heřmanicích, odkud odtéká kontaminovaná voda do Odry a dál do Polska. I tento problém je technicky, právně i finančně řešitelný bilaterálně, ale když žaluje jeden, inspiruje to i druhého. Poláci tím poškodí i sami sebe, protože dobrovolně oslabí svou pozici vůči bruselské vrchnosti tím, že z ní učiní oprávněného soudce nad svými věcmi, tedy i v kauzách, kde už dnes čelí bruselskému nátlaku. A tak obě země nešťastně krmí onoho euroleviathana, který vděčně shltne každé sousto, aby nakonec ukousl i ruku, která ho krmila.

Spor, jehož jádro je primárně ekonomické (kompenzace škod) tak zcela jistě vážně poškodí sousedské a spojenecké vztahy mezi oběma zeměmi.

Nežalujme do Bruselu. Na sousedy ani na naše domácí potížisty. Nekrmme tu bes-tii. Své problémy si řešme sami, popřípadě se svým sousedem. Žalováním do Bruselu odevzdáváme do cizích rukou zbraň, která bude brzo použita proti nám.

Publikováno v MF Dnes, 25. září 2021

Předplatné IVK

**instit
VÁCLAVA
KLAUSE**

Předplatné IVK zahrnuje pravidelný newsletter, newslettery plus, sborníky a ostatní publikace, pozvánky na semináře.

Základní cena předplatného je 660 Kč.
Studentské předplatné 330 Kč.

predplatne@institutvk.cz